

Vereniging Classici Nederland

Reacties op visie volgteam VCN in volgorde van binnenkomst

Reactie: Mijn complimenten voor de heldere, pakkende en overtuigende visie. Ik kan mij vinden in de richting die wordt gekozen, met name als het gaat om de focus op GLTC als een multidisciplinair en geïntegreerd vakgebied. Mijn enige (opbouwende!) kritiek betreft de helderheid omtrent de domeinen socialisatie en persoonlijke vorming. De 'reflectie op het eigene en het vreemde' zou onder punt 1 een veel prominentere positie moeten krijgen dan nu wordt gesuggereerd. Het vormt immers de basis van ons vak en geeft ons vak zijn duurzame bestaansrecht, en is (of liever: zou moeten zijn) in telkens *andere gedaanten, de onderlegger bij elk subdomein*. Verder blijft de concrete vanuit-de-leerling-als-subject-gedachte uitwerking van socialisatie (Biesta: inwijding in bestaande tradities en praktijken) en persoonlijke vorming mijns inziens te impliciet, vaag en vrijblijvend (onder punt 3). Begrijp me niet verkeerd: zelf zie ik waar deze aspecten binnen de visie hun plek hebben (en ik realiseer me dat de visie in de huidige vorm beknopt moet zijn), maar ik vraag me af of deze voor 'buitenstaanders' niet concreter moeten worden gemaakt. Indien nodig, licht ik met plezier e.e.a. toe en denk ik graag hardop mee.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Op zich een prima verkooppraatje voor de klassieke talen, maar maken we dit waar? De link naar het PO vind ik nogal vergezocht. Ook mis ik de mogelijkheden om gemeenschappelijke curricula te ontwikkelen met vakken als levensbeschouwing, geschiedenis en filosofie om op die manier meer eenheid in het onderwijs te krijgen.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: In zijn geheel is dit een goede visie.

Ik mis een iets meer concrete aandacht voor:

1 de toegevoegde waarde van GLTC voor de onderbouw-leerlingen.

2 voor de steeds grotere ICT-vaardigheid die "onze leerlingen" opdoen bij het zoeken/exploreren van o.a. woordenboek of culturele URL's (Rome/Griekenland).

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Uitstekend verhaal !

Achtergrond: Docent klassieke talen

Vereniging Classici Nederland

Reactie: Knap geschreven met de juiste wollige termen.

Achtergrond: professional uit een maatschappelijke organisatie

Reactie: Ik kan mij geheel vinden in de manier van werken van het volgteam. Het is mooi te zien/lezen dat ons vak raakvlakken heeft met alle genoemde gebieden en dat wij overal een vormende basis zijn.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik vind dat in de visie helder uiteen is gezet wat de doelen, inhoud en interdisciplinaire verbanden van ons leergebied zijn. Eén aspect mis ik echter: (de nadruk op) het feit dat leerlingen door Grieks en Latijn een veel beter inzicht krijgen in taal in het algemeen (grammaticaal, taalkundig, stilistisch) en dat ze leren analytisch te denken.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Eens met de geformuleerde visie. Tip: op het gebied van digitale geletterdheid is de precisie en formulaire aard van met name Latijn een heel goede basis om computertalen en opdrachten te leren of te begrijpen: een collega informatica bevestigt dat gymnasiasten goede programmeurs zijn.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik kan me er goed in vinden. Ik zag alleen nog enkele typo's: onder punt 5: alinea 1: Er is er samenhang..., en in de laatste alinea van punt 5: en maken hen bewust (onderwerp is vaardigheid, of als het het tweede deel is van "helpt hen om.... " dan zou het moeten zijn "hen bewust te maken...").

Achtergrond: teamleider onderbouw h/v en docente GTC

Reactie: Lijkt mij een uitstekend handvat/manifest voor de komende eeuw. Oude legitimatie opgefrist met nieuwe termen, inzichten en middelen. M.i. wordt enigszins voorbijgegaan aan het (zware) accent dat in de lespraktijk ligt op (lastige) taalverwerving en lectuur.

Vereniging Classici Nederland

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik onderschrijf de visie van het VCN volkomen, waarin ik alle elementen terugzie, prachtig verwoord, die mijne inziens de kern van ons vakgebied vormen.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Het lijkt me op zichzelf goed zo.

Het enige wat misschien nog aangepast moet worden, is dat wat meer ruimte moet worden opengelaten (bijv. bij punt 2 "Wat betekenen...") voor nog niet te voorziene ontwikkelingen of minder populaire onderzoeksgebieden, dus (bij punt 2) niet alleen "banden tussen de oudheid en de Arabische cultuur" maar breder "tussen de oudheid en andere culturen, zoals de Arabische cultuur". Ik denk dat je nadrukkelijk ook minder "hotte" items erbij moet betrekken zoals de contacten met Noordelijke volkeren, volkeren in Afrika, oostelijke niet-Arabische cultuur etc.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Het ziet er goed uit maar ik mis in het stuk de samenhang met mens en natuur en die is er wel degelijk (sowieso via de filosofie). Het lijkt mij een gemiste kans als die samenhang niet genoemd wordt.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Complimenten voor het stuk. Ik kan de gedachtegang van het stuk goed volgen en onderschrijven.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik heb de visie rustig doorgelezen. Er staat veel in, zeer beknopt geschreven. Bij vraag 1, de reikwijdte, zou ik graag zien dat het leren kritisch te denken genoemd wordt. Ik lees het niet terug in de opmerking over belangrijke vragen. Voor mij persoonlijk leidt klassieke talen bij uitstek tot het verzamelen en ordenen van informatie en vervolgens (vanuit een helicopterview) analyseren en tot slot een oordeel vormen. Klassieke talen leidt dus eigenlijk op tot een academisch denkniveau en kritische denkers zullen in de steeds ingewikkelder wordende maatschappij hard nodig zijn. Hopelijk heb ik duidelijk verwoord wat ik bedoel. Met vriendelijke groet, Mischa Veldman

Vereniging Classici Nederland

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Complimenten voor jullie werk! Ik ben het van harte eens met de wijze waarop de essentie van (alle facetten van) ons vak een plaats krijgt in deze visie.

Achtergrond: Vakdidactica en docent klassieke talen

Reactie: Een mooi geschreven visie. Het blijft bij onze vakken altijd een lastig evenwicht tussen wat je wilt en wat je kunt bereiken. In de praktijk zit de meeste energie van docent en leerling toch wel op de taalverwerving zelf. Maar zo'n geformuleerde visie stimuleert steeds weer om de essentie van de vakken ook aan leerlingen over te brengen.

Op het einde van de geformuleerde tekst bij punt 7 vind ik wel leuke suggesties staan, maar dat is tot nu toe geen praktijk (voor zover ik weet).

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Hoewel ik de visie volledig deel, zou ik toch het enorme voordeel willen toevoegen dat de kennis van de beide klassieke talen aan leerlingen toevoegt, bij het sneller memoriseren en begrijpen van "moeilijke" woorden. De hersenwetenschap heeft onweerlegbaar vastgesteld dat het kunnen associëren het geheugen sterk ondersteunt.

Na vele jaren gewerkt te hebben met leerlingen die qua milieu geen (v)wo-achtergrond hadden, weet ik bovendien zeker dat de deze leerlingen dankzij hun kennis van de klassieken de drempels die op de universiteit en in de maatschappij voor deze groepering onzichtbaar bestaan, veel makkelijker kunnen overschrijden.

Achtergrond: gepensioneerd classicus, decaan en schoolleider

Reactie: Ik kan me prima vinden in de visie; alleen de praktische uitvoerbaarheid op voldoende hoog niveau zal hier en daar waarschijnlijk op problemen stuiten.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Prima, beter dan in sept 2018!

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Dit ziet er erg goed uit. Ik zou willen dat ik aan het begin van mijn loopbaan stond, i.p. v. aan het einde ervan!

Achtergrond: 'uitgediend' docent Klassieke Talen

Vereniging Classici Nederland

Reactie: Ik zie het voorstel als een continuering van de huidige praktijk met wat cosmetische aanpassingen. Die aanpassingen zijn vooral ingegeven door de behoefte om aan te sluiten bij moderne trends. Ik mis een fundamentele doordenking van het vakgebied. Ik zou ook op meer details kunnen reageren, maar dit is mijn belangrijkste bezwaar.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Een document dat omschreven wordt met en in veel verschillende gebieden/hoeken/velden.

Hoofddoel van de klassieke talen lijkt mij om het vreemde met het eigene te combineren, zowel qua taal als cultuur. En zo kunnen scholieren hun eigen mening vormen. Het is een vak dat in alle andere vakken ergens aanwezig is.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Prachtig verwoorde visie, die goed aangeeft wat het belang van onze vakken zou kunnen zijn.

Paar puntjes:

- Bij de reikwijdte worden prachtige dingen gezegd over met name de waarde van kennis van de klassieke cultuur, maar in de inhoud daaronder gaat het vooral en in eerste instantie om talige en tekstuele vaardigheden. Dan lijkt het verhaal over de reikwijdte er met de haren bijgehaald. Een andere volgorde (dan de standaard-syllabusvolgorde) wellicht en bij de inhoud ook meer verduidelijking van hoe die items bij kunnen dragen aan het in de reikwijdte voorgestelde? Bij onderdeel 3 (kwalificatie) worden dan wel weer heel handige dingen gezegd over het nut van de talige kanten van ons vak.

- Bij heel veel van de dingen die in het stuk gezegd worden kan een kritische lezer denken: "Ja, dus... dat kunnen ze ook wel bij een ander vak leren, daarvoor zijn Latijn en Grieks niet nodig." Het punt van het Hidden curriculum - hoe vreselijk het wellicht ook is - is dan misschien juist een punt dat meer uitleg verdient, net als het fenomeen 'vreemde en het eigene' en de (psychologische) werking daarvan voor burgerschapsvorming, persoonlijke vorming en algemene ontwikkeling ('vreemde en eigene' is een fenomeen dat voor classici inmiddels gemeengoed is, maar voor de buitenwereld niet).

- bij punt 3 wordt vooral gesproken over kwalificatie, maar klassieke talen zijn - volgens de punten in de reikwijdte - juist ook zeer waardevol voor de persoonlijke vorming. Kan wellicht meer benadrukt worden bij punt 3.

Vereniging Classici Nederland

- ook bij punt 5 kan het wat mij betreft geen kwaad om nog eens in herhaling te vallen en de uitleg over hoe klassieke talen bijdragen aan burgerschapsvorming en ideeën over vreemde en eigene.

- moeten bij punt 6 de opzoekvaardigheden/woordenboekgebruik nog genoemd worden?
- bij punt 7 zou ik bij de bespreking van het programma van de bovenbouw zeggen: Ook (!) daar wordt gestreefd naar integratie van taal en cultuur. De omschrijving van het programma in de onderbouw legt erg veel nadruk op taalverwerving, waardoor een kritische lezer zich zou kunnen afvragen hoe al die hoge(re) doelen dan worden behaald.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Zeer geslaagde beschrijving van de kaders. Wat mij echter in de praktijk opvalt is dat door de afname van het aantal lessen a.g.v. de kleine klassen, de druk erg groot is om de lessen voor een grootste deel vooral te vullen met taalverwerving en grammatica, (dus punt 1 a en b en deels c), juist omdat het CE zo gericht is op tekstbegrip en vertaalvaardigheid (teaching to the test). Goed leren vertalen kost immers tijd en daardoor is er binnen het aantal beschikbare uren eigenlijk te weinig ruimte om ook voldoende aandacht te geven aan de onder c t/m g genoemde onderwerpen. Bij ons op school is er eigenlijk altijd wel voor gekozen om (ook in de onderbouw) toch zoveel mogelijk aandacht aan c t/m g geven, maar dat heeft wel tot gevolg dat de vertaalvaardigheid er onvermijdelijk enigszins onder lijdt. En dat zie je dan weer terug in iets lagere CE-resultaten, wat natuurlijk ook niet echt gewenst is. Dit is een lastig probleem. Dus ja, deze visie is prima, maar in een krimpregio met steeds kleiner wordende klassen en het beperkte aantal uren is het steeds moeilijker het gymnasiumonderwijs op deze manier in te vullen en zelfs het gymnasium nog in stand te houden.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Prima visie!

Aanvullend zou ik ook graag postklassieke fases van Griekse en Latijnse taal- en cultuur erin genoemd willen zien.

De brug tussen klassieke cultuur en de huidige westerse cultuur zijn immers de tussenliggende fases van de Europese cultuur, met name Renaissance en vroegmoderne tijd. Zonder Renaissance was de kennis van de klassieke cultuur en klassieke vorming nooit op gang gekomen.

Hierbij kunnen we wat betreft het Nederlands cultureel erfgoed onze cultuurhelden van internationale allure, zoals Erasmus en Spinoza, niet worden overgeslagen.

Verder zou er in uw visie ook verwezen kunnen worden naar de huidige revolutionaire ontwikkeling in de didactiek van de klassieke talen waar steeds meer gymnasiale opleidingen

Vereniging Classici Nederland

zich achter scharen, nl de meer natuurlijke wijze van het leren van deze taal, waarbij Latijn en Grieks ook kunnen worden beluisterd. Dus dat docenten wat betreft de taalverwerving niet alleen de passieve vaardigheden van grammatica en vertalen doceren, maar de lessen ook gaan verlevendigen door actieve taalvaardigheden, zoals luisteren en spreken erin te betrekken.

Dit zijn mijn 2 aanvullingsvoorstellen die denk ik thuishoren in actuele stand van zaken wat betreft de discussie over het vak.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Beste collega's, ik heb de visie gelezen en ben van mening dat de visie veelomvattend en uitgebreid is. Ik kan niet iets noemen wat ik op dit moment mis. Er is hard gewerkt, mijn complimenten.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Complimenten voor het stuk.

Wellicht als aanvullig: ik mis de blik op de vervolgopleiding. (Onderdeel kwalificatie?). Dankzij de vaardigheden die worden aangeleerd zijn gymnasiasten goed in staat problemen op te lossen, oort of the box te werken, methodisch te werken, obv onderzoek eigen standpunt in te nemen, standpunten vanuit verschillende hoeken te benaderen, zich nauwkeurig te uiten in taal enz.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik vind het een mooi en heel compleet document. Het is in lijn met onze eerdere visies en missies, maar goed aangepast aan de inzichten en doelen van het nieuwe curriculum. Er kwamen bij lezing geen dingen bij mij op ter aanvulling of verandering.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Wat een mooi document! Ik zou willen dat ik meer les zou geven zoals het in dit document staat. Dan zou geen enkele leerling twifelen aan het nut van de klassieken. Inspirerend!

Achtergrond: Docent klassieke talen

Vereniging Classici Nederland

Reactie: Beste leden van het volgteam,

Allereerst mijn dank en mijn waardering voor al het werk dat verricht is voor het totstandkomen van de huidige vier pagina's van de visie. Het resultaat is helder, breed en in bijna alle opzichten een treffende visie van wat de Klassieke talen willen.

Mijn opmerkingen gaan langs de richtvragen:

richtvraag 1. Bij de formulering van de reikwijdte valt op dat het taalaspect erg op de achtergrond zit. Ik zou hier, aangezien dit de eerste positionering is in het document, het taalaspect graag sterker verwerkt willen zien: de KT verbinden door de ontwikkeling van communicatieve vaardigheden. De sterke focus van onze vakken op taalanalyse stelt leerlingen in staat om hun eigen overtuigingen een scherpe en gepast talige uitdruk te geven.

Verder zou ik willen vragen om nog eens na te denken of echt 'machtige verhalen' het eerste moet zijn waarmee we ons bezig houden. KTC verbinden juist ook en vooral door de genoemde communicatieve vaardigheden en een gedeelde toegang tot de gezamenlijke basis van een groot deel van de Europese (en niet alleen Europese) beschaving. De verhalen mogen dan later in de opsomming terugkomen.

richtvraag 4: In de eerste opsomming "naast ... ook de cultuurdomeinen...." ontbreekt geschiedenis. Ja, ik heb gezien, dat geschiedenis later is genoemd. Maar hier mag geschiedenis zeker niet ontbreken en verdient een prominente plek in de reeks van genoemde cultuurdomeinen.

richtvraag 5: De samenhang met de leergebieden NE en EN/MVT is breder. Het gaat niet alleen om 'leren om na te denken en te praten over taal als systeem en communicatiemiddel'. Juist door de scherpe taalanalytische vaardigheden die de leerlingen in GLTC verwerven leveren wij een unieke bijdrage aan de reflectie over (opbouw en structuur van) taal wat het leren van andere taalsystemen in niet te onderschatten mate bevordert.

Ook de tweede samenhang met En/MVT kan nog sterker. Veel aspecten van kunst en cultuur in latere eeuwen (na de oudheid) worden pas begrepen door toegang te hebben tot de kunst en cultuur van de oudheid. Literatuur- en kunstvormen vallen telkens terug op of bakenen zich juist af van literatuur en kunst van de oudheid. Zonder kennis hiervan ontbreekt de toegang tot een dimensie van kunst en cultuur na de oudheid.

Tenslotte is de samenhang met het leergebied Mens en Maatschappij niet beperkt tot de 'reflectie op het vreemde en eigene'. Ik zou hier graag meer willen zien dan het trefwoord van een belangrijke stroming uit de hedendagse benadering van KT in Nederland. De positie van de mens in de maatschappij, juist ook in andere maatschappijen, zijn mogelijkheden en beperkingen door andere staatsvormen, maar vooral ook de reflectie op de vraag wie de mens eigenlijk is, welke positie hij in de wereld (in de omvattende zin incl. de wereld van de goden) heeft, de reflectie op de condition humaine, op de culturele verworvenheden van (antieke) maatschappijen zijn de kernthema's van het leergebied Mens & Maatschappij -

Vereniging Classici Nederland

naja, en ze mogen dan best behandeld worden als reflectie op het eigene en vreemde. Ik hoop mijn punt is duidelijk: deze overlap of samenhang kan krachtiger.

richtvraag 6: ook bij manieren van denken en handelen, zou ik het analytische denkvermogen genoemd willen zien dat leerlingen verwerven door de taalanalytische toegang tot de KT en bij handelen het 'talige handelen' hun vaardigheid een mening, een uiting een gepaste talige vorm te geven.

Laat ik sluiten met de hoop dat het werk, dat jullie in het kader van het formuleren van de visie hebben verricht, ertoe moge leiden dat ook in de aankomende decennia veel leerlingen profijt hebben van het voorrecht om zich met de KT bezig te mogen houden.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Misschien moet er nog aan toegevoegd worden, dat taal/literatuur als vorm van kunst wordt behandeld bij Grieks en Latijn (pagina 1, a-g).

Verder mogen wat mij betreft de maatschappelijke uitdagingen nog wat sterker aangezet worden (pagina 2): door de nadruk zo zwaar te leggen op de gedeelde Romeinse geschiedenis, blijft een verbinding maken met gebieden die daarbuiten vallen lastig. De klassieke talen bieden leerlingen een ander perspectief/kader, waardoor hun beeld van "anderen" genuanceerd wordt en zij hopelijk wat meer open staan voor anderen en andere gebruiken.

Het kopje "zorg voor de aarde" vind ik daarentegen minder sterk: de tekst die eronder staat slaat minder terug op het kopje en gaat voor de helft over "zijn gemeenschap".

Wat wordt er verder verstaan onder "socialisatie"? Nu worden "persoonlijke vorming" en "socialisatie" onder één noemer geveegd (wellicht terecht, maar dat weet ik niet).

In elk geval veel dank voor het schrijven van dit document!

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Uit het document blijkt niet de minste kennis van ontwikkelingen in het vreemde-talenonderwijs, een naam als Krashen bijvoorbeeld, die ook in het Nederlandse taalgebeid zelfs door een aantal uitstekende classici wordt geciteerd. (Overigens is het woord "taalverwerving" in het document bedrieglijk.) Zelfs een belangwekkend document van een vooraanstaande Nederlandse classicus van rond 1950 schijnt onbekend gebleven te zijn (De Man, "In grammaticis veritas!"). Latijn en Grieks zijn in Nederland al verworden tot een slap aftreksel van oude geschiedenis met een niet meer dan uiterst minimaal te noemen kennis van de talen. Geen leerling kan, zelfs na een voortreffelijk eindexamen, zelfstandig een Latijnse of Griekse tekst lezen van enig niveau, terwijl dit toch het minste zou moeten zijn dat je zou mogen verwachten. Onder de huidige omstandigheden hollen we hard in die richting verder. We houden daarmee het gros van de leerlingen voor de gek en benadelen in ernstige mate de serieuze leerlingen, die graag daadwerkelijk Latijn en Grieks zouden willen

Vereniging Classici Nederland

leren. Daardoor neemt ook het aantal Latijn leraren snel af, wat verder zal bijdragen tot het spoedig verdwijnen van de talen. En dat terwijl internationaal in brede kring is aangegeven hoe het gemakkelijk veel beter (en leuker) kan.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik kan mij vinden in de visie zoals die geformuleerd is door het volgteam. Ik ben blij dat de aandacht voor het verwerven van de taal duidelijk verwoord is; ik ben soms bang dat we afstevenden op een vakje "antieke cultuur". Er wordt nauwelijks meer zo grondig aandacht aan taal besteed als bij de klassieke talen - we hebben de tijdgeest tegen. Wat ik verder een plus zou vinden is duidelijker aan te geven dat leerlingen in deze tijd snel hun behoeften willen en leren bevredigen dankzij de computer. Veel afleiding door schermpjes. De klassieke talen vereisen rust en uithoudingsvermogen - heel goed voor jonge en oudere kinderen/ mensen.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: L.S.

Allereerst hartelijk bedankt voor jullie werk en inzet voor onze vakken! Over de visie zoals jullie die hebben geformuleerd heb ik twee opmerkingen: Ten eerste kan ik de visie inhoudelijk helemaal onderschrijven. Ten tweede vind ik de formulering op een aantal punten voor verbetering vatbaar. Ik zal toelichten wat ik precies bedoel.

Punt 1 inhoud en reikwijdte

Bij "reikwijdte" zou de inhoud van de laatste twee zinnen wat mij betreft concreter moeten worden geformuleerd, bijv.

Klassieke talen en cultuur vormen en verbinden. Dat doen ze met machtige verhalen, met sterke beelden en belangrijke vragen (bijvoorbeeld: wat is geluk?). De klassieken verbinden de wereld van vroeger en vandaag, verbinden je eigen wereld met die van de ander. Ze openen je ogen voor wat je deelt met elkaar, in de samenleving van nu. Ze doen voortdurend beroep op je analytische vermogen en je intellectuele en rusten je uit voor je rol in de maatschappij van morgen. De klassieken vormen je voor het leven dat voor je ligt.

Punt 3 Bijdrage vorming

De laatste zin zou ik minder defensief formuleren: Op die manier draagt het schoolvak bij aan persoonlijke vorming en socialisatie.

Punt 4 Samenhang – juist die alinea vind ik een beetje onsamenhangend geformuleerd... Ik zou de tweede alinea naar voren halen:

Binnen het leergebied GTC/LTC zijn de volgende disciplines actief: letterkunde, taalkunde, retorica, (oude) geschiedenis, (antieke) wijsbegeerte, (klassieke) archeologie en receptie.

Vereniging Classici Nederland

Leerlingen leren Grieks en Latijn om in die talen - voornamelijk - literaire teksten te lezen. Om deze teksten te kunnen interpreteren is brede kennis van de wereld van de oudheid noodzakelijk. Daarom bestrijkt het schoolvak naast Griekse en Latijnse taal en literatuur, ook de cultuurdomeinen verhalengoed, drama, beeldende kunst, architectuur en filosofie. Aandacht voor voorbeelden van receptie en actualisatie verdiepen het begrip van de klassieke tekst of cultuuruiting. Reflectie op het eigene en vreemde draagt bij aan persoonsvorming en voorbereiding op burgerschap.

De samenhang binnen het leergebied is de dialoog met de oudheid om tot beter begrip van die oudheid (en daardoor) van de eigen tijd en eigen persoon te komen. Deze dialoog verloopt via taal en cultuur.

Deze laatste alinea is eigenlijk gewoon een uitleg op de bondiger geformuleerde laatste zin van de voorafgaande alinea, toch? Dan zou die ook weg gelaten kunnen worden.

Punt 5 vakoverstijging

Er is samenhang met de leergebieden Nederlands en Engels/MVT (vanwege literatuur)
Ik begrijp dat jullie de zinnen allemaal met "Er is..." willen laten beginnen. Als dat belangrijk is, zou ik wel iets als "Er is ook met betrekking op literatuurbeschouwing samenhang met de leergebieden Nederlands en Engels/MVT ... " "vanwege literatuur" tussen haakjes is onduidelijk en leest onprettig.

Punt 6.2 Manieren van omgaan met anderen

In deze alinea zou ook kort uitgelegd moeten worden wat de samenhang tussen "omgaan met anderen" en "taal" is, dus bijv iets als

Leerlingen ontwikkelen taalbewustzijn doordat zij bij GTC/LTC intensief op een analytisch niveau bezig zijn met taal. Ze leren zo verschillende registers te onderscheiden en ontwikkelen hun sociale....

Punt 7 Hoe krijgt de doorlopende leerlijn vorm in het leergebied?

De laatste twee zinnen begrijp ik niet helemaal:

"Een schakelprogramma voor instromers in het VO zou kunnen helpen om achterstanden op taalgebied te verminderen en excellentie te bevorderen. Ook kan gedacht worden aan een programma voor de onderbouw waarin de verschillende kernen van het vak een duidelijke plaats krijgen, zodat de verschillende aspecten van GTC/LTC al in een vroeg stadium aan bod komen en een soepele overgang naar de bovenbouw mogelijk is."

De inleidende vraag is "hoe krijgt de doorlopende leerlijn vorm" In de zin voor het schakelprogramma (wat moet ik me daarbij voorstellen?) wordt met "zou kunnen" duidelijk gezegd dat dat (nog) niet zo is. Het is dus geen antwoord op de vraag. Ook vind ik het ongelukkig om "taalachterstanden" en "excellentie" zo direct naast elkaar te zetten.

De zin die begint met "Ook kan gedacht worden aan..." suggereert dat de "verschillende kernen" (kernthema's? vakgebieden?) op dit moment GEEN duidelijke plaats in de onderbouw hebben. Dat lijkt me toch niet iets om in een visie te zetten, als het al zo is.

Vereniging Classici Nederland

Ik hoop dat jullie iets met mijn opmerkingen kunnen. En nogmaals: bedankt voor al het werk dat jullie verzetten!

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik vind het een heel goed document (een paar opmerkingen had ik al tijdens de nazoco ingeleverd)

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik ben het eens met deze visie, maar heb wel een vraag en een opmerking.'

1. Wat wordt in de eerste richtvraag (Reikwijdte) bedoeld met "machtige" verhalen?
2. Op blz. 4 staat volgens mij een taalfout in r. 3:
het woord "maken" moet volgens mij vervangen worden door het woord "maakt" (het onderwerp is volgens mij enkelvoud, nl. het woord "(die)vaardigheid".

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Leerling 1:

Het is soms een beetje vergezocht dat klassieke talen sterk bij grote maatschappelijke thema's betrokken zouden zijn.

Wel ben ik het er zeker mee eens dat de vakken heel erg bijdragen aan het taalbewustzijn van een leerling en tot vele inzichten leiden.

Leerling 2 en 3:

Ondergetekenden hebben allebei een beetje het idee dat deze visie in fundamenteel niet verschilt van wat wij de afgelopen jaren doorlopen hebben. Het aan ons verstrekte document verhaalt niet over nieuwe aanpassingen van het curriculum maar eerder over de interne waarde die het onderwijs in de klassieke talen ongetwijfeld bevat. Derhalve zijn wij van mening dat, hoewel het document op deze manier toch waarde bedraagt, er niet goed is uitgezet welke nieuwe manieren van lesgeven worden geïntegreerd. Er is ons dus niet duidelijk wat de aanpassingen gaan zijn wat betreft het huidige curriculum GTC/LTC.

Leerling 4:

Hierbij mijn commentaar:

Ik vind dat ltc heel mooi wordt verkocht in deze visie, maar dit is niet hoe ik mij voel als ik een tekst vertaal of woordjes leer. Bijv: "Klassieke literatuur nodigt uit tot reflectie op de rol van de mens en verscherpt daarmee het ethisch bewustzijn van leerlingen.". Hier heb ik nog nooit bij stil gestaan als ik Latijn doe. Zo zijn er nog meer dingen die ik niet helemaal kan plaatsen

Vereniging Classici Nederland

hoe Latijn mij helpt om mijn leven vorm te geven. Latijn is wel handig om een bepaalde manier van denken en leren te krijgen, bijv. structureel werken en leren leren.

Achtergrond: middelbare scholier

ingestuurd door docent; reacties van vier scholieren

Reactie: Volledig, in mijn ogen

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Bijzonder knap geformuleerd. In gesprek met mijn leerlingen blijkt dat zij 'Reflectie op het eigene en vreemde draagt bij aan persoonsvorming en voorbereiding op burgerschap' herkennen evenals 'Het besef van deze gedeelde geschiedenis zou het makkelijker kunnen maken om inzicht te krijgen in huidige wij-zij-tegenstellingen en zo tot verbinding te komen'. Fijn dat dat dus kennelijk op de een of andere manier nu al duidelijk naar voren komt. Een ander geeft aan vooral bezig te zijn met de taal en de indruk te hebben dat zijn taalinzicht door het vertalen van Latijn enorm verbetert.

Ik kan mij zelf helemaal vinden in de geformuleerde visie, maar vind het nog niet zo eenvoudig om te zien hoe we al deze mooie idealen in een lesprogramma zouden kunnen stoppen. We streven wel erg veel mooie dingen na. Het lastigst vind ik zelf nog altijd om niet te veel in het aanleren, bestuderen van de taal zelf te blijven 'hangen', maar juist deze in de visie genoemde aspecten de nodige ruimte te geven. Die bepalen inderdaad de waarde van het bestuderen van de oude teksten.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Het maatschappelijk belang van de Klassieken dient onder de aandacht gebracht te worden bij een groter publiek omdat het zo verweven is met onze moderne samenleving.

Niet alleen door de teksten maar zeker door de culturele component die toegankelijker wordt voor een breder publiek. De toetsing van de culturele component in het CE zal bijdragen aan het meer aantrekkelijk maken van het gymnasium.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik sta helemaal achter de visie van het VCN-volgteam op het leergebied Griekse en Latijnse Taal en Cultuur.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Vereniging Classici Nederland

Reactie: Een helder en duidelijk document, dat goed gebruikt kan worden bij de discussie over ons vak.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik mis bij 'reikwijdte' een opmerking over de waarde van het leren van ingewikkelde talen die wel vanuit het Nederlands herkenbaar zijn.

Het mooie van onze vakken in dit kader is m.i. dat het via de taal en literatuur door het exacte karakter van de grammatica aan alfa's een vorm van wiskundig analytisch denken bij brengt en voor bèta's de literatuur makkelijker toegankelijk maakt via de grammaticale analyse.

Bij 'samenhang' mis ik samenhang met de exacte wetenschappen. Deze wordt niet vaak in de lessen aan de orde gesteld, maar het zou interessant zijn een pensum exacte teksten te ontwikkelen.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: In het algemeen vind ik de visie een uitstekende verwoording van de doelstellingen van onze vakken. Er wordt goed duidelijk gemaakt dat de gestelde vragen leiden tot antwoorden die nut en waarde van onze vakken expliciteren.

Bij punt 2 Zorg voor de aarde zou ik ook zeker Seneca noemen. Een Romeins filosoof mag niet ontbreken.

Bij punt 3 neemt kwalificatie meer ruimte in beslag dan socialisatie en persoonlijkheidsvorming. Is het mogelijk die laatste twee wat meer "body" te geven?

Ook bij punt 6 over de zgn. brede vaardigheden heb ik het gevoel dat er wat meer gezegd zou kunnen worden. Ik heb me niet helemaal verdiept in die vaardigheden, maar de folder daarover biedt volgens mij meer aanknopingspunten. Is mijn indruk juist dat er ook juist op die vaardigheden gelet zal worden? Dan mag dit wel wat meer uit de verf komen.

Verder veel hulde voor het gedane werk.

Achtergrond: gepensioneerd docent Klassieke Talen

Reactie: De visie geeft heel duidelijk aan wat de relevantie van het onderwijs in de klassieke

Vereniging Classici Nederland

talen kan zijn. De aangedragen argumenten snijden hout en spelen goed in op de (politieke) actualiteit. Ik vrees echter dat ikzelf in de weerbarstige praktijk slechts een klein deel van de uitgesproken prenties waarmaak...

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik sta er helemaal achter

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie:

De visie is helder geschreven en geeft denk ik een goede weergave van de stand en waarde van ons vakgebied. Ik heb enkele opmerkingen:

onder 2:
 een andere 'nieuwe' ontwikkeling is de veranderde manier waarop de klassieken als 'westerse' beschaving worden gezien. Er is veel meer oog gekomen voor invloeden op de Griekse cultuur uit Mesopotamië en Egypte. De vroeger overheersende eurocentrische kijk op Griekenland als "wieg der beschaving" is daarmee onderuit gehaald of op zijn minst genuanceerd.

onder 3:
 Er wordt gewag gemaakt van de invloed van de Romeinen op grote delen van Europa en het Middellandse-zeegebied, maar ik mis een opmerking over de grote invloed van het Hellenisme in de gebieden die ooit het rijk van Alexander de Grote vormden. Interessant hierbij is ook de multiculturaliteit/interculturaliteit van deze samenlevingen: Cleopatra als Egyptische farao, maar tegelijkertijd een afstammeling van het Griekse Ptolemeïsche heersershuis.

onder 5:
 Ik mis een opmerking over retorica, een zeer wezenlijk onderdeel van de klassieke literatuur. Leerlingen kunnen door hun kennis van de retorica ook beter zien wanneer mensen in onze eigen tijd gebruik maken van retorische trucs/strategieën. Dit punt mag wel wat meer gehighlightet worden.

onder 7:
 Ik vond dit de zwakste uitwerking. Vooral het laatste stuk suggereert dat de onderbouw vrij losstaat van de bovenbouw. Uiteraard zijn er verbeterpunten mogelijk, maar in principe bereiden alle docenten in de onderbouw hun leerlingen voor op wat komen gaat in de bovenbouw. De teksten zijn weliswaar versimpeld, maar de thema's die worden behandeld zijn niet wezenlijk anders dan wat in de bovenbouw gelezen wordt.

Vereniging Classici Nederland

Succes met het verwerken van de feedback.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik kan me goed vinden in de visie, hoewel er behoorlijk wat bla bla in staat, maar dat schijnt te moeten. "Veel van deze andere landen/culturen behoorden tot het Romeinse rijk. Het besef van deze gedeelde geschiedenis zou het makkelijker kunnen maken om inzicht te krijgen in huidige wij-zij-tegenstellingen en zo tot verbinding te komen." vind ik mooi geformuleerd en ga ik op onze Open Dag gebruiken.

Achtergrond: docent klassieke talen

Reactie: "Het leergebied kan een bijdrage leveren aan de samenhang in de huidige maatschappij."

Wegens de Nashville-verklaring moest ik hier aan denken: Op onze school is een GSA (Gender Sexuality Alliance), die voor sociale veiligheid voor iedereen zorgt. Voor leerlingen met LTC of GTC is het best normaal om te lezen/horen over zowel homo- als heteroseksuele relaties. Zelfs het horen van mythes met een geslachtsverandering (Iphis en Caeneus), kan bijdragen aan een grotere acceptatie van seksuele diversiteit.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik kan het vak inhoudelijk niet beoordelen, maar vind de aansluiting bij de doelstellingen van 2032 goed. Het valt me daarbij wel op dat zowel Curriculum.nu als de VCN spreken over persoonlijke vorming in plaats van persoonsvorming. Biesta spreekt over persoonsvorming ipv persoonlijke vorming. Persoonsvorming is steeds gerelateerd aan de omgeving van de leerling. Het gaat dan meer om Vorming en Erziehung, socialisatie en subjectificatie als onderdelen van persoonsvorming. Is dit een bewuste keuze?

Achtergrond: lid schoolleiding

Reactie: De VCN volgt de strategie dat we een voor ons vakgebied nadelige curriculumherziening proberen te voorkomen door de voorstanders ervan de wind uit de zeilen te nemen. Persoonlijk ben ik van mening dat de vraag welke vaardigheden men in de 21ste eeuw nodig heeft - we gaan er gemakshalve van uit dat er mensen zijn die hier inzicht in hebben - niet relevant is voor LTC en GTC. Deze vakken zijn intellectueel verrijkend, wat ik als een doel op zich beschouw. Wanneer men het spelletje van de onderwijsvernieuwers meespeelt, is het van belang dat je

Vereniging Classici Nederland

jezelf niet overschreeuwt. Ik vind met name vrijwel alles wat onder richtvraag 2 wordt genoemd er met de haren bijgesleept. Zitten we werkelijk met smart te wachten tot eindelijk de nieuwste onderzoeksresultaten op het gebied van de klassieken doordringen tot de schoolvakken LTC en GTC? Wat er onder "Grote maatschappelijke uitdagingen" wordt genoemd vind ik verder ontstellend naïef. We moeten maar hopen dat er beleidsmakers zijn die juist warmlopen voor dit soort pleidooien en niet gaan roepen dat classici hun vak kennelijk als een oplossing voor alle wereldproblemen zien.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Ik vind de visie van het VCN helder en goed onderbouwd en kan mij daarin vinden.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: De visie is naar mijn mening zeer uitgebreid en volledig. Hetgeen naar mijn mening nog ontbreekt is dat er ook daadwerkelijk samenhang is tussen de klassieke talen en bèta-vakken. Voornamelijk bij wiskunde is het stapsgewijs denken dat je bij Latijn en/of Grieks leert een nuttige en toch vaak onderschatte vaardigheid.

Achtergrond: middelbare scholier

Reactie: Een korte reactie op "Er is samenhang met het leergebied Mens & Maatschappij, omdat GTC/LTC met dat leergebied deelt dat reflectie op het vreemde en eigene centraal staat." Het viel me op dat hier weer onze "eigen" formulering over het eigene & vreemde gebruikt is. Ik had mijn collega van maatschappijwetenschappen willen vragen hoe men dit in haar vak formuleert, maar tijdgebrek weerhield mij. Ik denk dat samenhang met andere vakken sterker benadrukt kan worden door in de beschrijvingen "jargon" uit die vakken te gebruiken. Grasduinen op <http://mensmaatschappij.slo.nl/thema-overzicht> levert niet direct iets aansluitends op, maar wellicht is er een collega die een geschikte "kreet" uit Mens&Maatschappij-hoek kan aandragen.

De allerlaatste zin is niet heel overtuigd, ook doordat er in de onderbouw al wel aandacht is voor diverse aspecten, zij het vaak niet benoemd als specifiek thema / onderdeel van het vak.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Vereniging Classici Nederland

Reactie: Een prachtig document!
Het enige dat me opviel was dat bij het onderdeel reikwijdte bij punt 1 getutoyeerd wordt en het taalgebruik eenvoudig is, terwijl de rest van het document complexere zinnen en begrippen gebruikt.

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Een prima stuk.

Het stukje Globalisering zou wat mij betreft in korte, duidelijkere zinnen geschreven kunnen worden.

Complimenten en succes!

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Voor zover ik het kan beoordelen is de visie een dappere poging om de toekomstige plaats van klassieken in het onderwijs te legitimeren. In de visie gaat klassieken (meer dan voorheen) mee met de eisen die aan het toekomstige onderwijs gesteld worden, zoals socialisatie en persoonlijke vorming. Dit is goed omdat het Grieks/Latijn nog interessanter en relevanter maakt. Maar wat in de visie dreigt onder te sneeuwen, is de fikse studie van taal en teksten die altijd nodig was en nodig zal blijven om de talen enigszins meester te worden. Weliswaar worden taalsysteem en tekstbegrip als onderdeel a, b en c van de vakinhoud gepresenteerd, maar voor een buitenstaander zal niet snel duidelijk zijn hoeveel tijd en aandacht hier in gaat zitten. Deze onderdelen zouden wellicht meer aangezet kunnen worden door vormleer, syntaxis en vocabularium (en stilistiek?) alvast als a, b, c (en d) van de lijst te presenteren, maar er zou ook meer vermeld mogen worden over de waarde van de intensieve bestudering van teksten in een tijd van vluchtige communicatie (misschien onder het kopje Grote maatschappelijke uitdagingen). Of is het op termijn de bedoeling dat er bij klassieken relatief minder aandacht uitgaat naar taalsysteem? In dat geval zullen we ons (eindelijk eens) moeten beraden op een fikse verlichting van de exameneisen Grieks en Latijn. Tot slot keuzes die mij stoorden: ik zou het niet hebben over 'hidden curriculum', niet alleen omdat er in de visie juist gewerkt wordt aan een transparant curriculum, maar ook door de politieke lading van werken aan ongelijkheid die de term in zich lijkt te hebben. En het kopje 'zorg voor de aarde' lijkt me misplaatst (hoe belangrijk die zorg ook is): iets als 'betrokkenheid bij wereld en maatschappij' lijkt me gepaster.

Vereniging Classici Nederland

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie: Goede beknopte weergave van het leergebied van GLTC. Opmerkingen:
-digital humanities: wat heeft dit voor de lespraktijk te betekenen (lijkt er met de haren bij gesleept)

-wat bedoelen jullie met: verandering van de canon
-hoezo: oudheid en Arabische cultuur?

-'vertalen levert veel plezier op' mag geen reden aan om het vak zo aan te bieden. Dit is een waardeoordeel, evengoed beweerd worden dat het vertalen frustratie oplevert. Vertalen is een techniek en heeft geen meerwaarde voor de socialisatie.
-digitale geletterdheid is wat uit de context, omschrijf dit anders als je wilt betogen dat leerlingen kritischer worden
Ik ben het niet eens met de eerste alinea van 6: manieren van denken en handelen.
Zelfstandige oordeelsvorming kan ook (juist!) via teksten in vertaling.

Achtergrond: lid schoolleiding

Reactie: Goed stuk met veel nuttige aspecten. Een handvat om onze vakken bij de nieuwe plannen rond curriculum.nu te betrekken. Soms vraag ik mij af of wij het geschrevene wel kunnen waarmaken in de lespraktijk. Voorwaarde is in ieder geval dat de lessen GLTC meer inhouden dan alleen literaire teksten vertalen. Cultuurbeschouwing zal meer aandacht moeten krijgen, ook in de centrale examens.
Ad 2: digital humanities en verandering van de canon zijn voor mij onbekende grootheden maar ik neem aan dat het huidige wetenschappelijk onderzoek zich daarop richt. Wel moet worden nagedacht hoe we e.e.a. naar de lespraktijk vertalen. Kunnen we 'banden tussen de oudheid en de Arabische cultuur' waar maken op school?

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie:

Bij het broeden op een reactie op jullie visie GLTC is de eerste vraag welke functies zo'n stuk zou moeten hebben. Ik denk aan de volgende:

Vereniging Classici Nederland

1 Het moet laten zien dat we een zinvolle bijdrage kunnen leveren in de curriculum-operatie; risico hierbij is dat het teveel reclamepraat wordt.
2 Het moet van die bijdrage een realistisch beeld geven: zó zal het onderwijs GLTC er – ook op grond van behaalde resultaten in het verleden - na de curriculumzwaai uitzien!
3 Het geeft hopelijk inspiratie tot vernieuwing van het klassieke onderwijs; het zal toch niet de bedoeling zijn dat we ons oude programma in de curriculumopzet persen. Wellicht moeten leerlijnen/plannen, syllabussen en de examens na onze doordachte visie anders opgezet worden.
Aan de hand van deze 3 functies moet het stuk een rol spelen zowel naar de 'buitenwereld' als naar onze eigen vakwereld. Aan deze visie mag de 'buitenwereld' ons herinneren als we een concreet leerplan ontwikkelen en hier willen we onszelf ook op afrekenen. Wat sterker uitgedrukt: als we deze functies niet serieus nemen, keert het stuk zich tegen ons. Met deze gedachten in het hoofd loop ik jullie stuk door; de tijd dringt en daardoor is mijn reactie zeker nog niet af....

1. Ten aanzien van de afbakening enz. reikwijdte
Alinea:
Is het niet beter te beginnen met de a. 'inhoud' en daarna b. de 'reikwijdte' te beschrijven? Onder de inhoud komen dan kennis en vaardigheden te vallen waar we in de les voornamelijk mee bezig zijn, de aspecten van de talen en culturen van de oudheid (toen en daar!)
- Taalverwerving, taalstructuren, taalbeschouwing
- Tekstbegrip, interpretatie, close reading, vertalen (meningen vs. feiten)
- Literaire vorming, aspecten van de literaire tekst betekenis binnen de G/R cultuur
- Culturele vorming, mythologische verhalen, religie/filosofie, beeldende kunsten, normen-waarden....
- Als permanent aandachtspunt bij de eerste 4 aspecten aandacht voor verschillen toen/nu, thematische invalshoeken kiezen om die te illustreren; bij dit laatste punt komt de huidige tijd dus ook aan de orde.
Wellicht een beetje andere indeling dan hierboven, maar wel globaal zo met de bedoeling daarna over te stappen op de 'reikwijdte'.

Onder de kop 'reikwijdte' kan dan worden aangegeven dat de opgedane kennis en vaardigheden een verder bereik hebben dan de Oudheid, nl. een functie kunnen hebben voor de leerlingen als a.s. deelnemers aan onze huidige samenleving. (Iets te kort door de bocht: wat houdt je over 'voor je leven hier en nu' als je je GLTC-kennis kwijt bent?) Nu een globale beschrijving hoe de diverse aspecten van hierboven daaraan kunnen bijdragen.

Vereniging Classici Nederland

- Kennis van taalstructuren vergemakkelijken leren van andere talen
- Bedrevenheid in analyse van moeilijke teksten
- Motieven in literatuur van later tijd kunnen plaatsen
- Culturele verschijnselen plaatsen in een context (bijv. shame- vs. guiltculture, ethiek, individu-samenleving, gevoel-verstand)
- De Oudheid als spiegel: de vergelijking van culturele verschijnselen toen met aspecten van onze eigen culturele contexten nu is erop gericht dat leerlingen loskomen van de verabsolutering van de eigen vertrouwde wereld/cultuurpatroon, de betekenis voor ons nu. De vaardigheid mensen, culturele verschijnselen te zien als product van de werelden waarin zij leven/voorkomen is een onmisbare vaardigheid voor/in onze samenleving. ('De klassieken vormen je voor het leven dat voor je ligt'. Ik vind deze uitspraak te onbescheiden, beetje lachwekkend.) Nogmaals: als wat hier direct boven staat niet meer haalbaar is - gezien de ervaringen van de laatste jaren - dan moet er geschraapt worden. Ik heb bijvoorbeeld geen idee wat er nog is overgebleven van de oude KCV...!?

2. Wat betekenen vakinhoudelijke.....

Onder de (toe te voegen) kop 'recente vakinhoudelijke inzichten/ontwikkelingen', eerste alinea dus, lijkt mij de interdisciplinaire benadering van groot belang. De ontwikkeling van 'digital humanities' is wellicht van belang voor methodenmakers, maar voor leerlingen amper. De verandering van de canon....als we deze op grond van ontwikkelingen in de wetenschap serieus nemen.... Willen we dan ook schoolauteurs van nu vervangen door bijv. minder literaire historische bronnen..? Zo niet dan hier ook niet opvoeren als een belangrijke ontwikkeling. Of begrijp ik dit aspect verkeerd? Genderstudies, beperktheid van mannelijk perspectief zeer van belang. Ik kan me moeilijk voorstellen dat banden tussen oudheid en Arabische cultuur (naast alles wat er al in de lessen moet) zichtbaar te maken zijn in ons onderwijs. Dit lijkt me er dus bij de haren bijgesleept. Als we Aristoteles al niet behandelen, dan Averroës al helemaal niet...! Of zit ik nu helemaal mis?

Grote maatschappelijke uitdagingen

De eerste regels t/m Middellandse Zee, vind ik te Europa-centered gedacht. Wie nu in onze Europese werelden kijkt (meervoud, want zijn er niet behoorlijke culturele verschillen bijv. tussen noord en zuid Europa?) ziet ook vele invloeden vanuit buiten Europa. Die 'bindende factor' is toch niet zo manifest meer dankzij de genoemde globalisering!

Vereniging Classici Nederland

De zin 'bewustzijn t/m interculturele vaardigheid' lijkt me wel goed, maar daarvoor geldt: als we dat doel uitdragen moeten we er ook gericht aan werken binnen de leerplanontwikkeling, mag geen gratuite opmerking zijn. Anders niet opnemen!

De bijdrage van het GLTC-onderwijs aan het 'hidden curriculum' zit hem naar mijn gevoel in het geïntegreerd aanbieden van het hele kennis- en vaardigheden spectrum, van zorgvuldige taalanalyse, interpretaties, verhalen, t/m zicht op normen en waarden in verschillende samenlevingen. Daarmee een behoorlijke 'culturele bagage'.

Bij ten derde:
Ik zou 'Nederland en andere culturen' niet zo tegenover elkaar zetten. Liever iets als: in Nederland bestaan vele (sub) culturen o.i.d.
De zin: veel van die andere landen behoorden tot het Romeinse Rijk...vind ik echt onzin.
De laatste zin: het besef.....enz. Daarvan misschien maken: het besef van wel of niet gedeelde geschiedenis.....Want (zie de krant) er is niet altijd gedeelde geschiedenis!

Natuurlijk: de zorg voor de aarde, ethisch bewustzijn..... het is me uit het hart gegrepen, maar ook hier: neem het alleen op als je er echt iets mee wilt...Bijv. onder een thematische invalshoek stukken van Plato, Aristoteles..... in vertaling lezen. Een pensum 100 pp. in vertaling? Het gebeurt nu niet..... Willen we dat voor de toekomst wel? Dan liggen daar kansen.

3. Hoe kan het leergebied....

Een goed stuk, maar ook hier: als dit onze leidraad wordt dan moeten we het lesmateriaal er ook echt naar vormgeven. En bijv. ook op het examen een essay laten maken waarin de vaardigheid de 'eigen standplaatsgebondenheid/perspectiefwisseling' 'getoetst' wordt, een soort reflectieverslag!! Willen we dat realiseren?

Misschien deze alinea nog wat strikter in de 3 Biesta-aspecten indelen?

4. Wat is de samenhang....?

Eerste 4 regels helder, maar als het woord 'receptie' zo zonder meer valt, is de kans groot dat we aankoersen op de eenzijdige aandacht voor voorbeelden van receptie (Classicisme in de bouwkunst) Liever zou ik iets zien als 'voorbeelden van receptie en niet-receptie' beter nog 'voorbeelden van traditie en bewuste breuk/vernieuwing/originaliteit...' Jugendstil bijv.

Vereniging Classici Nederland

breekt met het Classicisme, maar juist vanwege de wens vreemde en eigene tegenover elkaar te zetten mag zo'n stijlform niet buiten boord vallen.

M.i. kan de laatste zin 'reflectie t/m burgerschap' hier achterwege blijven.

Laatste twee alinea's misschien omsmeden tot bijv. '...doordat teksten en ander cultuuruitingen vanuit de verschillende disciplines taal, letterkunde enz.....worden benaderd ontstaat samenhang in het leergebied (oudheid). De samenhang wordt verder versterkt door de permanente aandacht voor de vergelijking van aspecten van de oude wereld met die in de onze. Die dialoog biedt een ruimere kijk op onze eigen wereld.'

Ook hier weer: als we dit niet van harte onderschrijven, niet opnemen want dan wordt het mooipraat als het niet lukt dit waar te maken.

5 Wat is de samenhang van het leergebied met andere....?

Naar deze paragraaf heb ik nog niet goed gekeken, maar de zin bij Burgerschap: '.....omdat deze gedachten het erfgoed vormen dat we nog altijd delen met alle burgers van de westerse samenleving...' deugt niet. Dat erfgoed heeft zoveel veranderingen ondergaan en zoveel 'burgers' hebben totaal andere wortels dan het klassieke erfgoed, dat dit echt geschrapt moet worden. Te eenzijdig vanuit onze klassieke-perspectief gedacht.

6 Wat is de samenhang tussen kennis en vaardigheden?

2) Manieren van omgaan met anderen....
Als je het verplaatsen in een ander laten we zeggen wilt bevorderen, dan ook hier: richt je onderwijs erop, maar dat betekent andere leerinhouden/toetsing dan we in het algemeen aanbieden. Op zijn best bereiken we een soort 'cognitieve' empathie, maar werken en leven met mensen van verschillende achtergronden vergt echt andere activiteiten.

7. Hoe krijgt de doorlopende leerlijn...?

Dit is een vrij zakelijke opsomming. Terecht. De uiteindelijke kwaliteitstest voor de opzet van de doorlopende leerlijn(en) is natuurlijk of alle bedoelingen, idealen, overwegingen van de paragrafen 1 t/m 6 er op echt in terug te vinden zijn.....

Achtergrond:

gepensioneerd

docent/vakdidacticus

Vereniging Classici Nederland

Reactie: Het volgteam heeft helder en duidelijk verwoord wat de (meer)waarde is van de vakken Latijn en Grieks. Dank daarvoor! Mensen willen vaak weten wat het "nut" is van die "oude talen": ze worden immers bijna niet meer gesproken? Deze visie laat zien wat de talen met hun culturen ons bieden en hoe heden en verleden met elkaar verbonden zijn. De waarde van de vakken laat zich ook zien in reacties van bijvoorbeeld oud-leerlingen, die meer dan eens zeggen dat ze tijdens hun schoolloopbaan met plezier Latijn en/of Grieks volgden (afwisselende en uitdagende lessen, vaak anders dan sommige "doorsnee-vakken") en dat ze tijdens hun studie de meerwaarde ervan direct ervaren in vergelijking met studiegenoten zonder gymnasiale achtergrond: ze zijn beter in staat om grote stukken tekst te bestuderen / analyseren, zeker ook wanneer die in een andere taal zijn opgesteld; ze kunnen de wereld om hen heen beter "duiden" en begrijpen - hoeveel verwijzingen zijn er niet te vinden in ons dagelijks leven, op straat, in literatuur, overal om ons heen, naar het klassieke verleden. Griekse en Latijnse Taal en Cultuur bieden leerlingen een prachtig "frame" om zich als mens te ontwikkelen!

Achtergrond: Docent klassieke talen

Reactie:

Wat een prachtig stuk! Ik heb iedere regel met instemming gelezen, soms met een gevoel van 'hè, hè, eindelijk'. Ik herken veel 'blauw' (de broer leeft gelukkig nog).

Keurig wordt het tekstuele ('KT is een talenstudie, dus de PV is heilig') op zijn juiste waarde geschat, en vervolgens terecht ingekaderd in de bredere doelstellingen en meerwaarde van het gehele vak. Ik ben zeer tevreden met dit stuk, ondersteun het.

Achtergrond: Docent klassieke talen en schoolleider

Opmerkingen Monique van der Hoeven (SLO) bij de visie GLTC

Algemene opmerkingen:

Vereniging Classici Nederland

- Jullie hebben gewerkt aan de hand van de vragen/werkopdracht die de ontwikkelteams ook hebben gebruikt. Dat is mooi en voor deze feedbackfase misschien ook wel het best bruikbaar. Nadeel is dat het format van jullie visie nu minder aansluit bij de visies van de andere leergebieden. Al moet gezegd worden dat die ook behoorlijk verschillen. Jullie zouden als je de feedback gaat verwerken daar nog eens naar kunnen kijken.
 - Het beantwoorden van vraag 2 (tot Grote maatschappelijk uitdagingen) is hierdoor een vreemde eend in de bijt: er staat wel wat de ontwikkelingen zijn, maar of het relevant is om deze of een deel ervan in het curriculum/de visie op te nemen, ontbreekt. In die zin doet deze visie nu geen (of onvoldoende duidelijk) recht aan recente vakdidactische en wetenschappelijke inzichten (een van de feedbackvragen bij Engels/MVT).
 - Ook vraag 7 is in relatie tot de visie van de andere leergebieden een vreemde eend in de bijt. Het is wel iets waar je in een later stadium mee te maken krijgt. Het schakelprogramma voor instromers in VO dat zowel achterstanden op taalgebied vermindert als excellentie bevordert, vind ik onduidelijk. Zowel de inhoudelijke invulling als de relevantie en functie. Dat geldt ook voor het onderbouwprogramma.
- Advies om bij de volgende oproepen voor feedback gerichte feedbackvragen te stellen (de link opent nu niet, kan aan mijn pc liggen. Maar als ik het me goed herinner was het een open blok, zonder vragen). Dat is bij Curriculum.nu ook gebeurd. De ontwikkelscholen moeten officieel ook leerlingen en ouders betrekken bij de feedback. Nu is dat lastig en levert het soms weinig op, maar het is wel een goed gebaar en het zou nog wel eens heel onverwachte en gerichte feedback kunnen opleveren. Ik heb een groot deel van de feedbackvragen die destijds bij het leergebied Engels/MVT zijn gebruikt erbij genomen en beantwoord. Zie hieronder. Het is allemaal bij crc.nu te vinden. Wanneer er door SLO om feedback op producten wordt gevraagd, gaat het vaak om (kwaliteits)criteria als: relevantie, consistentie, haalbaarheid, duidelijkheid, volledigheid, verwachte effectiviteit. Ook handige kapstukken.
- Ik vond nog een stijfout (tja, beroepsdeformatie...): laatste zin van vraag 5: Die vaardigheid helpt hen om..... en maakt (niet: maken) hen bewust van.....
- Tekstsuggestie voor 1g: niet voorbereiding op burgerschap en persoonsvorming, maar iets als: 'bevordert burgerschapsontwikkeling en p' of 'relevant voor b en p'. Zelfde geldt voor 4, laatste zin eerste alinea: 'draagt bij aan p en burgerschapsontwikkeling'.

Sterke punten:

de sterke en duidelijke plek en functie van cultuur, heldere formuleringen, de volledigheid.

Punten die onderbelicht zijn of versterkt kunnen worden:

Vereniging Classici Nederland

-
- De bijdrage van het leren van de talen aan de cognitieve ontwikkeling, het logisch en kritisch denken en het probleemoplossend vermogen.
 - Bijdrage van de klassieken aan wereldburgerschap (nu vooral: Europees burgerschap).
 - Samenhang met de leergebieden M&M en Digitale geletterdheid. Bij DG zoomen jullie vooral in op het onderdeel mediawijsheid. Ik denk dat er ook winst te halen is bij informatievaardigheden. In de visie van M&M wordt gesproken over historisch, filosofisch en maatschappelijk perspectief en vanuit die perspectieven de wereld leren begrijpen en persoonlijke betrokkenheid te bevorderen. Hoewel ik niet van lange teksten houd, zouden dit in onze visie wel iets uitgebreider mogen, denk ik.
 - Grote maatschappelijke ontwikkelingen: zorg voor de aarde: komt wat kunstmatig over. Als je van de subtitel 'Zorg voor de aarde en elkaar' maakt, dan dekt de titel de lading beter en komt het wat minder gezocht over.
 - Hieraan gerelateerd: Ik weet dat er een paar internationale ontwikkelingen zo veel mogelijk in ieder leergebied moeten worden meegenomen. Dat zijn duurzaamheid (zie hierboven, zorg voor de aarde) en technologie. Ik kan me voorstellen dat ook al in de visie iets gezegd kan worden over de rol van ICT/technologische ontwikkelingen bij GLTC. Maar ook dat moet niet onnatuurlijk/gezocht worden en het is de vraag of we ons dan niet te veel op het gebied van de didactiek begeven. Jullie zouden nog eens bij de andere leergebieden kunnen kijken wat die hiermee in hun visie doen.
 - De relevantie voor/relatie met het vervolgonderwijs. Is ook wel een lastige voor GLTC. Misschien ook maar gewoon weglaten.
 - Brede vaardigheden: er is m.i. nog wel iets te zeggen over de derde categorie: Manieren van jezelf kennen. Oriëntatie op jezelf, zelfregulering, sociaal-culturele vaardigheden, samenwerken en communiceren.

In hoeverre zijn de vakinhouden functioneel en dekken deze de lading?

Naar mijn mening: uitstekend.

Welke onderdelen/begrippen behoeven nadere toelichting?

Het stukje over het *hidden curriculum* vind ik niet duidelijk. Ik weet wat een *hidden curriculum* is/kan zijn, maar wat er in die zin bedoeld wordt of wat de achterliggende redenering is, ontgaat me.

Is het haalbaar?

Vereniging Classici Nederland

Ja

Is het belang duidelijk?

Ja

Reacties op de visie van de denktank VWO-WO

1. Ten aanzien van de afbakening van het leergebied: wat is de inhoud en reikwijdte van het leergebied als geheel?

Wat is geluk? Bij slechts één van de drie een voorbeeld geven staat misschien een beetje raar. Dan liever of drie of geen voorbeelden geven.

Zelfstandige oordeelsvorming: Klinkt niet als iets wat alleen voor onze vakken geldt; misschien moet duidelijker omschreven worden waarom we het juist hier noemen.

Gebruik woordenboek: Zijn er nog andere voorbeelden? Deze klinkt (is niet, maar klinkt) een beetje suf.

2. Wat betekenen recente vakinhoudelijke inzichten en grote maatschappelijke uitdagingen voor de aard en het belang van het leergebied?

Benadering anchoring Innovation: Maar er staat helemaal niet wat die benadering inhoudt! Ik zou deze niet als eerste noemen.

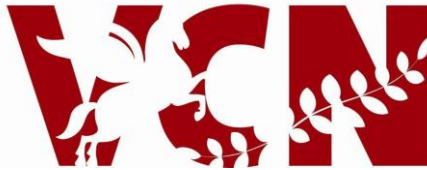
Arabische cultuur: Dit is te beperkt, ik zou dan ook het vroegere Midden-Oosten erbij betrekken.

Globalisering: Dit is een prachtig ding maar tegelijkertijd ook een risico; de focus op de westerse culturele eenheid snijdt ook veel dingen af

Ten derde: Ik zie nog niet zo helder hoe het eerste en derde punt van elkaar verschillen

Zorg voor de aarde: Dit punt maken we nog niet met het tekstje hieronder, denk ik. Nadenken over burgerschap wel. Zorg voor de aarde is ook wel een moeilijke. Je kunt het denk ik bij sommige filosofen wel vinden, maar mainstream is het niet echt

Vereniging Classici Nederland

3. Hoe kan het leergebied bijdragen aan de drie hoofdoelen van onderwijs, te weten kwalificatie, socialisatie en persoonlijke vorming van leerlingen?

Slot vanaf "bovendien": zwak geformuleerd; ik zou misschien termen gebruiken als visie op de toekomst, reflectie op de eigen vaardigheden, ontwikkeling van autonomie

4. Wat is de samenhang tussen de verschillende domeinen of disciplines binnen het leergebied?

Disciplines: En mythologie? Ideeën over mythos en logos?

5. Wat is de samenhang van het leergebied met andere leergebieden en met leergebiedoverstijgende thema's?

Cultuurdomeinen: Hier zou ik literatuur nog een keer vermelden

Burgerschap: OK maar hier zijn ook juist grote verschillen met het heden. Antieke concepten van burgerschap zijn wat dat betreft juist nogal controversieel; misschien iets anders formuleren?

Digitale geletterdheid: Geen sterk punt. Het is niet exclusief voor Klassieken, en heeft ook niet zo veel met specifiek Digitale Geletterdheid te maken. Misschien iets over de multitext (bij Homerus)? Er zijn overeenkomsten tussen de vele versies van Homeros/mythen en de vele bubbels in de digital age. En moderne populaire cultuur heeft niet alleen de inhoud maar ook de vorm (de mega-tekst) met de oudheid/mythologie gemeen.